

NORGES FISKARLAG
FISKARLAGETS SERVICEKONTOR AS

Det kongelige Olje- og energidepartement
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
/ -	
DATO 21 APR. 2009	
AN	EKSP.

Vår dato
20042009

Vår referanse
200900049/5-540

Vår saksbehandler
Ståle Hellestø, tlf 70 10 77 60

Deres referanse
08/00549-7

HØRINGSSVAR FRA NORGES FISKARLAG TIL UTKAST TIL NY HAVENERGILOV

Landsstyret i Norges Fiskarlag har behandlet ovennevnte sak i møte 20. april 2009 og fattet slikt vedtak:

"Norges Fiskarlag viser til høringsbrev av 13.02.2009 om utkast til lov om fornybar energiproduksjon til havs (Havenergiloven) utarbeidet av departementet. Høringsnotatet inneholder forslag til bestemmelser om konsesjonsbehandling av anlegg for fornybar energiproduksjon og anlegg for omforming og overføring av elektrisk energi utenfor grunnlinjen, herunder regler om åpning av areal for konsesjonssøknader, konsekvensutredninger og om nedlegging av energianlegg. Videre inneholder høringsnotatet blant annet forslag til bestemmelser om sikkerhet og arbeidsmiljø, erstatning til norske fiskere, arealavgift, systemansvar, og om utførsel og innførsel av elektrisk energi.

1. Prosessen i forkant av fremleggelsen av lovutkastet – krav om utsettelse og ytterligere utredning

Det fremgår i innledningen av lovforslaget er en direkte oppfølging av Stortingets behandling av St.meld.nr. 34 (2006-2007) Norsk klimapolitikk, hvor Stortinget fant at det skulle lages en nasjonal strategi for kraftproduksjon fra havvindmøller og andre fornybare energikilder. En slik strategi skulle bl.a.:

- utrede nødvendige lovendringer for å kunne utstede konsesjoner,
- se utplassering av havmøller i sammenheng med elektrifisering av sokkelen og gjennomføre en arealvurdering for utplassering av fremtidige anlegg hvor hensynet til fiskeriene, det marine miljøet og andre næringer ivaretas.

Norges Fiskarlag finner her grunn til å påpeke at en lovregulering av havvindmøller er å betrakte som en omfattende lov som utvilsomt vil kunne medføre alvorlige og store arealkonflikter mellom fiskerihensyn og utbyggingshensyn. Det vises her til at dagens havmølleteknologi gjør at de ikke kan utplasseres på større havdyp. De må således plasseres på grunner i havet - grunner som i stor grad er sammenfallende med fiskebanker.

Sett hen til at en Havenergilov er en omfattende lov og at normal praksis da gjerne er å nedsette et utvalg bestående av representanter med spesialkompetanse på lovområdet som skal utarbeide en NOU med anbefaling til departementet, er Norges Fiskarlag svært overrasket og direkte skuffet over at det ikke ble nedsatt et slikt utvalg hvor Norges Fiskarlag var representert. Fiskarlaget viser videre til at fordi organisasjonen var bekymret for at de gigantiske planene om vindmølleparker til havs ville kunne medføre ytterligere dramatiske negative konsekvenser for fiskeriene, samt at forholdet til

fiskeriene syntes å være fraværende i debatten, tok organisasjonen dette opp med Statsråd Åslaug Haga i januar/februar 2008. Etter møtet mellom Haga og Fiskarlaget den 13. februar 2008 fikk Fiskarlaget lovnad om at også fiskerinæringen skulle være med å legge premisser for det juridiske og operasjonelle rammeverket som skulle etableres. Vi konstaterer at vi ikke har fått anledning til slik medvirkning.

En best mulig sameksistens med fiskeriene forutsetter at fiskerinæringen får anledning til å være med å legge premisser for det juridiske og operasjonelle rammeverket som må etableres dersom etablering av vindparker skal kunne realiseres, herunder drøftelser på hvordan en kan arbeide med sikte på å unngå konflikter og ulemper for fiskerne knyttet til vindmøller til havs.

Det foreliggende lovforslaget er utarbeidet uten at fiskeriinteressene er involvert, noe Fiskarlaget klart mener er en svakhet og vi viser her bl.a. til at lovforslaget i stor grad er en fullmaktslov der Departementet gis hjemmel til å fravike loven. Det er grunn til å tro at vindkraftproduksjon må subsidieres i lang tid og Fiskarlaget frykter derfor at staten blir en dominerende aktør som både fastsetter lover, deler ut konsesjoner og på ulike vis bidrar til finansieringen av kraftproduksjon. Fiskerinæringens interesser kan derfor bli skadelidende og utsatt for et sterkt politisk press i den hensikt å få opp produksjonen av fornybar kraft.

Etter det Norges Fiskarlag kjenner til er offshore vindkraft og bølgekraftverk fortsatt kun på forskningsstadiet og det er langt frem til lønnsom energiproduksjon. Kun statlige tilskudd kan initiere større utbygginger. Norges Fiskarlag mener derfor at regjeringen har god tid til å utrede nærmere hva offshore energiproduksjon kan medføre av negative konsekvenser for fiskerinæringen og miljøet, før en vedtar et lovverk. Fiskarlaget ber derfor om at Olje- og Energidepartementet utsetter å fremme lovforslaget og i stedet setter i gang et bredt arbeid i forhold til å avdekke konsekvenser ved en utbygging av energiproduksjon til havs. Herunder må det avklares i hvilke områder det er aktuelt å tillate utbygging av energiproduksjon.

2. Konkrete merknader – effekter i forhold til fiskeriene

Det erkjennes i lovutkastet at anlegg for produksjon av fornybar energi er arealkrevende og kan ha virkninger for fiskeri, skipsfart, petroleumsutvinning og miljø. Videre erkjennes det at selv etter en konsekvensutredning av hvilke områder som åpnes for utbygging og etter at avbøtende tiltak for å redusere virkningene for fiske, så vil fiskeriene på ulike måter bli negativt påvirket.

Norges Fiskarlag vil i denne forbindelse henlede oppmerksomheten til det som er anført i rapporten om *Helhetlig forvaltningsplan for Norskehavet – Interessekonflikter mellom næringer og mellom næringer og miljø*, datert 31.10.2008, hvor det bl.a. heter som følger om forholdet mellom fiskeri og vindenergi på side 25:

"Pr. i dag finnes ingen vindturbiner til havs i Norge. Men problemstillinger rundt dette sakskomplekset utredes og diskuteres mye som en del av prosessen med å utvikle mer fornybar energi med minst mulig uheldige konsekvenser for klima og miljø.

Stasjonære anlegg av vindturbiner til havs vil sannsynligvis anlegges i form av nokså arealkrevende vindparker. Disse må plasseres utenom dyphavsområdene, og lokalisering på banker og skråninger vil sannsynligvis ha stort potensial for arealkonflikt med fiskeflåten. Sammenlignet med petroleumsinstallasjonene vil vindparker sannsynligvis kreve et betydelig større båndlagt areal, og tilsvarende representere et høyere potensial for arealkonflikt med fiskeflåten. Flytende rigger vil kunne være mer fleksible med hensyn til å unngå arealkonflikt.

Det er viktig at vindparkene kan etableres der forholdene er gode for kraftproduksjon uten at andre næringer påvirkes i nevneverdig grad. Fiskeflåten kan komme i konflikt med bunnfaste vindturbiner (f.eks. på Eggakanten). Konsekvensene er avhengig av i hvor stor grad det drives fiske, med hvilke redskaper samt påvirkning på gyte- og oppvekstområder. I den grad en bunnfast vindpark og eventuelle kabler begrenser fiske vil vindparken potensielt til og med kunne skape roligere oppvekst og leveforhold for fisken. Det forventes at fundamentet til vindturbinene gir vekstflate for fastsittende dyr og at de tiltrekker seg fisk (Multiconsult, 2008:12-13).

Fiskerisektoren kan også skape problemer for forsyningskablene fordi slike kabler i de fleste tilfeller ikke er overtrålbare. I forbindelse med konsesjonsbehandling er det også fremkommet spørsmål om støy og rystelser vil kunne påvirke fiskeadferd og om dette dermed bør tas hensyn til i forbindelse med plassering av en vindpark. Dette har en imidlertid ingen indikasjon på er et betydningsfullt problem."

Norges Fiskarlag viser videre til rapport om *Marinøkologiske effekter av vindmøller i sjøen* skrevet av forskere ved Havforskningsinstituttet i mai 2006, publisert også i Kyst og havbruk 2007. Her fremkommer at vindmøller til havs vil kunne påvirke fisk og fiskeriene på flere måter, bl.a. vil de beslaglegge areal og påvirke strømforhold samt produsere støy, lys og elektromagnetisk stråling som vil kunne innvirke negativt på de marine økosystemer og ressursutnyttelsen av disse. Av særlig interesse er forholdet til støy hvor følgende fremkom:

"Lydenegiproduksjonen fra en vindmølle vil avhenge av vindstyrke og rotorens hastighet. Vindmøllenes rotor og turbiner vil produsere mekanisk energi i form av vibrasjoner som ledes ned gjennom vindmøllesøylen til fundamentet og forplanter seg i grunnen og til vannmassene. Vibrasjonene som avsettes i bunnen, kan forplante seg over store distanser, og støy er ventelig den effekten av marine vindmøller som i størst grad vil kunne påvirke fisk, som i enkelte tilfeller kan detektere lyd generert av vindmøller i avstander på opptil 25 km. Utredninger gjort i forbindelse med marine vindmølleprosjekter sier imidlertid lite om lyd og betydningen den kan ha for viktige prosesser i fiskens livssyklus, og kunnskapen er begrenset til et fåtalls arter og utviklingsstadier. Støy vil kunne utløse fluktreaksjoner hos fisk, og et endret lydbilde (spesielt i det lavfrekvente området) vil kunne påvirke fiskens evne til navigasjon og kommunikasjon (for eksempel under gyting). Redusert navigasjonsevne kan ha spesielt negativ betydning for vandrende fiskearter til og gjennom de omsøkte områdene. Her må spesielt nevnes sild, hyse, sei og torsk på vandring mot de kjente gytefelt på Møre.

Disse artene er ikke bare viktige for kystøkosystemet, men er også nøkkelarter i de store oseaniske økosystemer, og påvirkning av disse vil kunne ha store økologiske og økonomiske konsekvenser."

Norges Fiskarlag konstaterer således at vindmøller til havs vil kunne påvirke fisk og fiskeriene på flere måter, bl.a. vil de beslaglegge areal og påvirke strømforhold samt produsere støy, lys og elektromagnetisk stråling som vil kunne innvirke negativt på de marine økosystemer og ressursutnyttelsen av disse. Det foreligger svært lite forskning på de negative konsekvensene vindmøller til havs vil kunne få for fisk og fiskeriene. Tar man f.eks. effekten støy vil kunne få for fisk og fiskeriene, minner Fiskarlaget om at ved utarbeidelsen av erstatningsreglene i petroleumsloven kapittel 8 mente bl.a. Petroleumslovutvalget og Oljedirektoratet at støy i forbindelse med seismisk aktivitet ikke hadde noen negative effekter for fiskeriene slik at seismikk burde utelates fra erstatningsordningene. Olje og energidepartementet ville imidlertid ikke helt utelukke at en fisker i et konkret tilfelle ville kunne påvise et økonomisk tap som følge og seismikk og valgte å ikke ekskludere dette fra erstatningsordningen. Når vi i dag har erfaringer med ordningen som helt klart viser at det er de seismiske aktivitetene (støy) som medfører ulemper for fiskere som arealbeslag, illustrerer dette at forskning og et føre var prinsipp er av aller største betydning.

Norges Fiskarlag kan ikke akseptere at fiskeriene blir ytterligere negativt påvirket som følge av etableringer av vindmølleparker og organisasjonen ser med bekymring på den tiltakende debatten om vindmøller til havs, herunder nå også dette konkrete lovutkastet der det ser ut som utsiktene til miljøvennlig energi kan komme til å overskygge ulempene vindmøller vil kunne føre til for fiskerne. Norges Fiskarlag vil påpeke at fiskerinæringen er utpekt, bl.a. av flere politiske ledere, til å overta olje- og gassnæringens plass når olje- og gasspoken er over. Dette rimer dårlig med regjeringens mål om båndlegging av store havområder til vindmølleparker. Det er Fiskarlagets oppfatning at vindmøller i første rekke må anlegges på land. Under enhver omstendighet kan ikke Fiskarlaget akseptere at gyte- og fiskefelt blir beslaglagt av vindmølleparker.

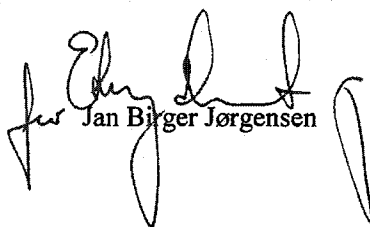
Et konstruktivt og konkret forslag fra Fiskarlaget er å fastsette i lovs form visse sentrale prinsipper for sameksistens, herunder at ved interessekonflikter med fiskeri ved blokkutlysning og ved konsesjonsbehandling, så skal fiskeriinteressene gå foran interessene til søkere av areal til vindmølleparker. En slik praksis foreligger for eksempel i stor grad ved interessekonflikter mellom tradisjonell fiske og akvakultur.

Det er viktig at områder som eventuelt avsettes til vindmølleparkområder blir konfliktavklart i en tidlig fase og før blokkutdelingen skjer. Kartlegging av fiskeriinteressene i en tidlig fase er her av avgjørende betydning for en god sameksistens. En slik kartlegging vil også medvirke til at potensielle utbyggere av vindkraft på forhånd vet hvor det er realistisk og hensiktsmessig å søke om konsesjon. Det vises her til at Fiskarlaget tidligere har krevd at det må utarbeides en helhetlig nasjonal plan for områder for vindmølleparker, inklusivt tilknytningsnettverket. Dette må gjelde både langs kysten, i havet og på land. Det er viktig at en har en overordnet plan for utbygginger slik at en ikke begynner med en bit for bit politikk. Man kan her trekke paralleller til planverktøyet som eksisterer ved arealdisponeringer på land, jfr. plan- og bygningslovens kommuneplaner/kystsoneplaner, fylkesplaner, samt ulike rikspolitiske retningslinjer.

Videre må det lovfestes at rørledninger, kabler og andre undersjøiske installasjoner ikke skal medføre hindringer for fiskeri, ved at slike installasjoner gjøres overtrålbare ved at de f.eks. graves ned.

Når det gjelder de foreslåtte erstatningsordningene, må det bemerkes at dette er en ren "blå kopi" av kapittel 8 i petroleumsloven. Erstatningsordningene må selvsagt tilpasses vindmølleparker, herunder at varigheten av erstatningsperioden ikke må gjøres tidsbegrenset. I tillegg må de marinøkologiske konsekvensene av vindmøller i sjøen, inkludert effekter av lavfrekvent lyd, utforskes grundigere. Dersom fiskens adferd og vandringsmønster endres på en måte som gjør fisken utilgjengelig eller vanskeligere tilgjengelig for fiskerne, må dette være gjenstand for erstatningsplikt. For øvrig må erstatningsordningen på ingen måte benyttes som et argument for å "overkjøre" fiskerinteressene i arealkonfliktsituasjoner. Fiskeriinteresser må ha fortrinnsrett som et prinsipp."

Med hilsen
NORGES FISKARLAG

Jan Birger Jørgensen

Elling Lorentsen

Kopi til: Medlemslagene
Landsstyret
Fiskeri- og kystdepartementet
Fiskeridirektoratet
Stortingets energi- og miljøkomité
Stortingets næringskomité
Fiskeri- og havbruksnærings landsforening
Havforskningsinstituttet

Vedlegg: 0